Appreciatie aanbevelingen Wetenschapstoets

Naar aanleiding van de door de Europese Commissie voorgestelde ETS-herziening is een Wetenschapstoets[1] uitgevoerd. De Wetenschapstoets beoordeelt het voorstel en kijkt naar de potentiële impact voor Nederland. Ook bevat het aanbevelingen voor de verdere behandeling van de ETS-herziening. De Wetenschapstoets is uitgevoerd door drie onafhankelijke wetenschappers van de Rijksuniversiteit Groningen en TNO ten behoeve van de vaste commissie voor Klimaat en Groene Groei van de Tweede Kamer. Hieronder vindt u de appreciatie van de aanbevelingen uit de Wetenschapstoets door het kabinet, zoals toegezegd in het Commissiedebat Milieuraad van 7 oktober 2026.

Aanbeveling 1: Expliciet gemaakt moet worden hoe de sectoren buiten ETS1 gaan bijdragen aan het klimaatdoel van 90% netto-reductie in 2040.

Het kabinet onderschrijft het belang van duidelijkheid over de bijdrage van niet-ETS sectoren aan het Europese klimaatdoel van 90% netto-reductie in 2040. De Europese Commissie presenteert naar verwachting eind 2026 voorstellen voor de klimaatarchitectuur na 2030, die meer inzicht moeten bieden in de wijze waarop dit doel wordt gerealiseerd. Het gaat hierbij om de gebouwde omgeving, mobiliteit, landbouw, kleine industrie en de afvalsector.

Nederland zet in op een ambitieus en coherent pakket waarbij alle sectoren en lidstaten hun bijdrage leveren voor het behalen van het klimaatdoel. Het is van belang dat de verschillende onderdelen van de beleidsarchitectuur goed op elkaar aansluiten, dat dit zorgt voor een doeltreffende en doelmatige verduurzaming op EU en nationaal niveau, en gezamenlijk zal optellen tot 90% reductie van broeikasgasemissies in 2040. Nederland heeft zich hier tijdens de Milieuraad van 12 oktober jl. voor uitgesproken en opgeroepen tot meer duidelijkheid over de bijdrage van nationale doelen om de robuustheid van het pakket te kunnen beoordelen. Ook zal het kabinet inzetten op een zo goed mogelijke aansluiting bij het nationale klimaatbeleid.

Aanbeveling 2: Heroverweeg de voorgestelde aanscherping van de voorwaarde bij vrije allocatie, want dit levert niets op voor het klimaat, en is slecht voor de concurrentiepositie van de industrie.

Voorwaarden voor het ontvangen van gratis rechten binnen het ETS zijn ingericht om noodzakelijke investeringen in het verduurzamen van de Europese industrie in de EU los te trekken. Echter, we begrijpen de geuite zorgen rondom het Commissievoorstel voor nieuwe investeringsvoorwaarden. Voor het kabinet staat voorop dat investeringsvoorwaarden bijdragen aan een voldoende hoge investeringsprikkel; dat het bedrijven die reeds hebben geïnvesteerd, en ook bedrijven die gaan investeren, niet benadeelt, dat de administratieve lasten voor bedrijven en uitvoerders beperkt blijven; en dat het niet leidt tot investeringsonzekerheid. Het Commissievoorstel voldoet nog niet op alle punten aan deze voorwaarden. Het kabinet is daarom op zoek naar een meer werkbare variant van de investeringsvoorwaarde. Op deze manier wil het kabinet tevens invulling geven aan de motie Müller.[2] We hebben hierover intensief contact met de bedrijven, brancheorganisaties, de Commissie en lidstaten.

Aanbeveling 3: Geef RVO opdracht om de verplaatsingseffecten (zowel economisch als koolstoflekkage) van de aanpassing van ETS1 in beeld te brengen.

Het kabinet onderschrijft het belang om verplaatsingseffecten in kaart te brengen en mee te wegen in de besluitvorming ten aanzien van het klimaat- en energiebeleid. In de Impact Assessment[3] voor de ETS-herziening is hier dan ook expliciet aandacht voor, waarbij per sector (met de nadruk op niet-CBAM-sectoren) de implicaties inzichtelijk zijn gemaakt voor zover dit mogelijk is. Dit heeft het kabinet meegewogen in haar positiebepaling ten aanzien van deze herziening. De beslissing om productie te verplaatsen en te staken is in veel gevallen van

[1] EU-Wetenschapstoets over de herziening van het EU ETS, 2 oktober 2026
[2] Motie van het lid Müller c.s. over de steun voor het voorgestelde conditionaliteitsprincipe bij gratis emissierechten heroverwegen (Kamerstukken II, 2026-2027, 21501-08, nummer 1051
[3] SWD (2026) 616, 17 juli 2026

meerdere oorzaken afhankelijk en de data benodigd om een degelijke inschatting te maken (emissies in andere landen, economische handelsstromen e.d.) is niet altijd direct beschikbaar of aanwezig bij de RVO. Daarnaast is het toeschrijven van verplaatsingseffecten aan het ETS1 is in de meeste gevallen niet goed mogelijk. Mede gelet hierop is het niet logisch om een dergelijke opdracht aan de RVO te geven. Dat verplaatsingseffecten een reëel risico zijn constateert ook het PBL in de KEV 2026[4], waarin het PBL aangeeft dat afbouw of afschaling van productie in Nederland in veel gevallen kan leiden tot koolstoflekkage en toename van uitstoot elders, maar dat dit effect per sector verschilt.

Het kabinet spant zich wel in om verplaatsingseffecten waar mogelijk wel beter in kaart te brengen en in de besluitvorming te betrekken. In het Coalitieakkoord is aangegeven dat het kabinet bij het invoeren van nieuw beleid, ten aanzien van de verduurzaming van de industrie, standaard kijkt naar de effecten op het gelijk speelveld met omringende landen. Om hier uitvoering aan te geven zal het kabinet, in beleidsfiches en middels de bedrijfseffectentoets (BET), standaard rekening houden met het gelijk speelveld en een gestandaardiseerde methode en aanpak formuleren om de effecten op het gelijk speelveld in kaart te brengen. Daarnaast loopt er op dit moment een verkenning met het CBS om historische productieverplaatsing en daaraan gerelateerde koolstoflekkage in kaart te brengen per bedrijfstak. Hierbij wordt gekeken naar de mogelijkheid om diverse internationale databronnen (over emissies elders, handelsstromen en dergelijken) te koppelen. Ook voert de RVO in opdracht van het Ministerie van EZK jaarlijks een inventarisatie uit van de verduurzamingsprojecten en knelpunten die daarbij worden ervaren, waarbij een verdiepende vraag in geval van sluiting (wat meetelt voor scope 1 emissiereductie) zal worden opgenomen.

Aanbeveling 4: Maak transparant hoe veilingopbrengsten worden ingezet voor verduurzaming.

Het kabinet onderstreept het belang van transparantie over de besteding van ETS-veilingopbrengsten en vindt dat deze opbrengsten dienen bij te dragen aan sectorale verduurzaming. Onder de huidige ETS-richtlijn geldt al de verplichting voor lidstaten om de volledige veilingopbrengsten, of een equivalent bedrag, te besteden aan klimaat- en energiedoeleinden. Nederland voldoet aan deze verplichting, hoewel de ETS-veilingopbrengsten conform de Nederlandse begrotingssystematiek, naar de algemene middelen gaan.

De Europese Commissie komt in de ETS-herziening met een additioneel voorstel om minimaal 50% van de opbrengsten te besteden aan prioritaire doeleinden binnen ETS-sectoren, waaronder industriële verduurzaming. Het kabinet pleit voor een ophoging naar 75%. De rest van het budget moet volgens het kabinet ook aantoonbaar bijdragen aan klimaatmitigatiebeleid in de lidstaten. Het kabinet is positief over de versterkte inzet op monitoring en transparantie rondom de besteding van veilinginkomsten.

Aanbeveling 5: Schaf de beleidswig af met het buitenland (d.w.z. te hoge kosten in Nederland), o.a. door IKC versneld en intensiever toe te passen (te betalen uit veilingopbrengsten)

Het kabinet erkent het belang van een gelijkspeelveld voor het verduurzamen van de industrie, en maakt zich hierbij specifiek zorgen over de hoge elektriciteitskosten voor de energie-intensieve industrie in Nederland. Daarom zijn er in het coalitieakkoord significante middelen geserveerd om deze kosten te verlagen. Deze middelen lopen op tot €1 mld. per jaar tot en met 2035. Ongeveer de helft van deze middelen is gereserveerd voor het doorzetten en verbreden van de Indirecte kostencompensatie (IKC). De eerste verbreding van de IKC is dit jaar al doorgevoerd. Over de besteding van de resterende middelen voor de IKC en in de zogenoemde elektriciteitskostenenvelop, neemt het kabinet uiterlijk in het voorjaar van 2027 een besluit. Spoedig oktober wordt de Kamer uitvoeriger over de elektriciteitskosten van de industrie en de stand van zaken rondom deze instrumenten geïnformeerd.

[4] Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), *Klimaat- en Energieverkenning 2026* (KEV 2026)

Aanbeveling 6: Meer gebiedsgerichte coördinatie bij infrastructuurprojecten in prioritaire gebieden

Het kabinet deelt de aanbeveling voor meer gebiedsgerichte coördinatie van infrastructuur. Door individuele projecten en hun energiebehoefte beter op elkaar af te stemmen, kan in de uitvoering winst behaald worden en efficiënt gebruik worden gemaakt van bijvoorbeeld elektriciteit. Voor de uitbreiding van het hoogspanningsnet is het kabinet afgelopen jaar ook gestart met de Projectenaanpak netcongestie. Binnen deze aanpak werkt het Kabinet samen met TenneT en regionale overheden om deze afhankelijkheden in kaart te brengen en de juiste projecten te versnellen. Komend jaar wordt deze aanpak uitgebreid naar de regionale netbeheerders.

Appreciatie aanbevelingen onderzoek Wereld Natuur Fonds (WWF)

Het WWF heeft onderzoek gedaan naar de opvattingen van bestuurders van Europese bedrijven over de relatie tussen klimaatbeleid en concurrentievermogen.[5] Het rapport bevat negen aanbevelingen die betrekking hebben op verschillende beleidsterreinen. Tijdens het Commissiedebat Milieuraad van 7 oktober jl. is toegezegd schriftelijk te reageren op de aanbevelingen uit het rapport. Hieronder vindt u de appreciatie van het kabinet van de aanbevelingen over de ETS-herziening

Aanbeveling 7: Gebruik de 2040 klimaatarchitectuur om Europa's afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te beëindigen.

Het kabinet spant zich in de lopende onderhandelingen over de ETS-1 herziening samen met een groep gelijkgezinde lidstaten in voor ambitieus Europees klimaatbeleid, waarmee het 2040-doel van netto 90% reductie van broeikasgasemissies ten opzichte van 1990 wordt gehaald. Door de afbouw van de hoeveelheid beschikbare emissierechten onder ETS1 wordt de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen sterk verminderd. Dit geldt ook voor ETS2 waarmee ook in de gebouwde omgeving en het wegvervoer wordt bijgedragen aan zowel emissiereductie als de afbouw van fossiele brandstoffen. Daarnaast zijn aanvullende instrumenten nodig om direct te sturen op de opbouw van schone energie en daarmee de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen verder af te bouwen. Als onderdeel van de 2040 klimaatarchitectuur zet het kabinet in op een effectieve vormgeving hiervan o. Het kabinet zet in op een bindend Europees doel voor schone energie, en bindend doel voor finaal energieverbruik en een indicatief doel voor directie elektrificatie. Het kabinet pleit daarbij voor de juiste randvoorwaarden om de energietransitie te ondersteunen. De inzet van het kabinet staat in meer detail beschreven in het non-paper 'EU Energy Framework beyond 2030 – Priorities of the Netherlands' gepubliceerd op 11 juni jl.[6].

Aanbeveling 9: Bescherm de integriteit van het EU ETS als aanjager van industriële transformatie

Het kabinet zet zich in voor een ETS1 dat aansluit bij het Europese 2040-klimaatdoel. Dit draagt eraan bij dat investeringen van bedrijven in verduurzaming lonen. Hierbij is het van belang dat het ETS1 een voorspelbaar prijspad kent, waarop bedrijven hun investeringsbeslissingen kunnen baseren, en dat ETS-inkomsten (zowel nationaal als via EU-fondsen) in toenemende mate ten goede komen aan industriële verduurzaming.

[5] WWF, BEYOND UNCERTAINTY: WHAT SENIOR EUROPEAN BUSINESS LEADERS NEED FROM THE EU TO DELIVER A COMPETITIVE, RESILIENT AND SUSTAINABLE ECONOMY, september 2026
[6] Kamerstukken II, 2026-2027, nummer 2026D29213; bijlage Geannoteerde Agenda Energieraad 26 juni 2026